

**СТОПЧАК М.В. УТВОРЕННЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ ДИРЕКТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ (1918 – 1920 рр.): ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ НАРИС:
МОНОГРАФІЯ. – ВІННИЦЯ: ІБАЛЮК, 2010. – 812 С.**

У статті прорецензована монографія М.В.Стопчака, присвячена історіографії утворення і діяльності вищого державного органу УНР – Директорії у 1918 – 1920 роках.

Успішний розвиток сучасної вітчизняної історичної науки неможливий без ґрунтовного вивчення і творчого використання величезної наукової спадщини, створеної попередниками при вивченні конкретних подій складної і багатогранної історії українського народу. До таких подій, безумовно, належить Українська національно-демократична революція 1917–1921 рр., важливим і найбільш суперечливим етапом якої була доба Директорії УНР. Тому актуальність теми рецензованої монографії не викликає сумнівів, окрім того, події 1917 – 1921 рр., судячи з стрімкого зростання різноманітної за жанрами літератури, свідчить про те, що вони є однією з найпривабливіших сторінок вітчизняної історії. Водночас, при вивченні доби Директорії сучасна вітчизняна історична наука й до сьогодні не пододала остаточно інерції традицій радянської історіографії, що виявляється у намаганнях обстоювати застарілі радянські стереотипи при висвітленні багатьох концептуальних питань, пов'язаних з діяльністю Директорії. Окрім цього, в низці праць з проблем Директорії наявні спроби жорстко пов'язати причинно-наслідковим зв'язком події і процеси цієї доби з аналогічними процесами в попередні періоди, особливо в період Центральної Ради, демонструючи у такий спосіб нерозуміння того, що Директорія діяла в зовсім інших, відмінних конкретно історичних умовах, а сама вона за характером і сутністю була відмінним від Центральної Ради національно-державним утворенням. Наявність значного масиву різнопланової літератури з проблем діяльності Директорії, неоднозначно, подекуди суперечливе освоєння її державотворчого досвіду в зарубіжній і вітчизняній історіографії цілком виправдано зумовили спробу автора підвести підсумки осмислення істориками цього найдовшого відбитку Української революції 1917 – 1921 рр. Отже, по-перше, підготовка даної монографії є своєчасною. Вона вносить певну ясність у трактування ряду подій, пов'язаних з діяльністю Директорії, які до цього часу були предметом суперечок як політиків, так і істориків.

По-друге, монографія є об'єктивною в контексті авторського аналізу історіографічної спадщини історії діяльності Директорії. Ця спадщина представлена не лише іменами ключових осіб тодішнього історичного процесу – М. Грушевського, В. Винниченка, Д. Дорошенка, с. Петлюри, І. Мазепи, П. Христюка, М. Шаповала, чії праці стали важливими історичними першоджерелами, не втративши й першорядного значення як джерел історіографічних. До історіографічного аналізу залучені й публікації інших видатних осіб, які також були активними учасниками національно-визвольних змагань, але дотримувались дещо відмінних позицій щодо подій Української революції, в т.ч. і доби Директорії. Мова йде про праці Д. Донцова, В. Липинського, Є. Коновальця, В. Андрієвського, О. Назарука, с. Шемета, М. Галагана та інших авторів. Історіографічний аналіз публікацій зазначених авторів, дозволив збагатити історіографічне тло діяльності Директорії УНР.

По-третє, зазначимо, що рецензована монографія написана в полемічному ракурсі як щодо праць основоположників історіографії Української революції, так і дослідників, що вдалися до аналізу державотворчої діяльності Директорії в більш пізні історичні періоди – повоєнний і сучасний. Дослідник не обходить «гострих кутів», висловлює власне бачення багатьох аспектів діяльності Директорії, в т.ч. і тих, які викликали гостре протиборство в середовищі як діаспорних істориків, так і сучасних вітчизняних фахівців. При цьому слід відзначити виважений аналіз автором історіографічної спадщини радянських істориків, чії праці, попри зрозумілу компартійну заангажованість, містили чимало цікавої інформації про добу Директорії.

По-четверте, праця є результатом узагальнення конкретного фактичного матеріалу, який автор збирав протягом більше як 10 років; підсумки історіографічного аналізу діяльності Директорії, викладені ним більш ніж у 30-ти статтях, надрукованих у фахових виданнях з

історії України, доповідалися на ряді наукових конференцій міжнародного та всеукраїнського рівня.

Відзначимо також наукову коректність автора при з'ясуванні стану історіографічного осмислення діяльності Директорії. При формуванні підсумкових оцінок, суджень, висновків автор враховує наукові досягнення тих вітчизняних фахівців, які багато років плідно працюють на ниві історіографічного освоєння подій Української революції, в т.ч. і досліджуваної доби – В. Солдатенка, В. Капелюшного, В. Верстюка, Ю. Терещенка, Т. Осташко, М. Ковальчука та ін., віддає належне їх внескові у дослідження зазначеної проблеми.

Рецензована монографія є завершеним дослідженням, наукова новизна якого полягає у тому, що в ньому вперше на основі комплексного підходу проаналізована українська історіографія діяльності вищого державного органу УНР – Директорії у 1918 – 1920 рр. За своїм змістом вона може прислужитися як сучасним фахівцям з проблем історіографії Української революції 1917 – 1921 рр., так і всім, хто цікавиться історичним минулим українського народу в ці буремні роки.

Zin'ko Y.A., STOPCHAK M.V. ESTABLISHMENT AND ACTIVITIES OF DIRECTORY OF THE UKRAINIAN PEOPLE'S REPUBLIC (1918-1920): HISTORIOGRAPHIC ESSAY: MONOGRAPH. – VINNYTSIA: I. BALIUK, 2010. – 812 P.

The monograph by M.V. Stopchak dedicated to historiography of establishment and activities of the superior state structure of the UPR – Directory in 1918-1920 is reviewed in the article.

УДК: 94 (477) «192»: 394-058

І.М. Романюк

КОЛЯСТРУК О.А. ІНТЕЛІГЕНЦІЯ УСРР В 1920-ТІ РОКИ: ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ. – ХАРКІВ: РАРИТЕТИ УКРАЇНИ, 2010. – 386 с.

Монографія «Інтелігенція УСРР в 1920-ті роки: повсякденне життя», підготовлена О.А. Коляструк, розкриває важливий аспект радянського минулого 1920-х рр.

Об'єктом уваги дослідниці є вітчизняна інтелігенція у її повсякденних практиках. Такий комплексний аналіз реалій життя української інтелігенції здійснюється у вітчизняній історіографії вперше. Авторка зосередила увагу на розкритті повсякденних життєвих дій і реакцій представників інтелігенції УСРР в умовах післяреволюційної суспільної кризи й повоєнної господарської розрухи.

На підставі спеціального вивчення й переосмислення досвіду зарубіжної теоретико-методологічної наукової літератури з історії повсякденності, дослідниця запропонувала оригінальне дослідження щодення вітчизняної інтелігенції у період нової економічної політики.

Праця написана на багатому й різноманітному документальному матеріалі. В аналітичному полі дослідниці опинились як офіційні партійно-радянські джерела з формування «нової людини» та «нового побуту» в умовах соціалістичної реконструкції, так і джерела особового походження: щоденники, епістолярії, спогади – про способи виживання, адаптації до революційних змін, засвоєння нових стандартів і вироблення нових поведінкових норм у середовищі інтелігентів радянської України.

Авторка розкриває різні сфери повсякденності: виробничо-трудова діяльність, матеріально-побутові умови життя (житло, харчування, їжа), сімейно-родинні стосунки, дозвілля й відпочинок, громадське і приватне побутування. У праці авторка тяжіла до розкриття реальності щоденного життя різних верств інтелігенції за професійно-фаховим, локально-регіональним, гендерно-віковим принципом. Водночас відзначимо, що багато уваги відведено буденності академічно-наукової, освітньо-педагогічної інтелігенції, побутування інженерно-технічних працівників показано переважно через їхнє виробниче життя, натомість повсякденність літературно-мистецької інтелігенції (діячів театру, кіно, музики, художників) розкривається крізь їх емоційні реакції, переживання. На жаль, меншою мірою розкрито повсякденність медичних працівників, церковних служителів, практично поза увагою залишилась військова інтелігенція.